

Пашенко О.В.

викладач кафедри міжнародної економіки і світових фінансів
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРОВІДНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ

У статті розглянуто регіоналізацію торгівлі як середовище для міжнародного інвестування, що формується через підписання регіональних торговельних угод. Визначено передумови посилення міжнародного регіоналізму. Проведено статистичний аналіз діючих РТУ за видами угод. Виявлено напрями впливу РТУ на залучення прямих іноземних інвестицій у країни – члени регіональних торговельних об'єднань. Здійснено аналіз сучасних тенденцій розвитку процесу міграції інвестиційних ресурсів країн – членів таких провідних регіональних об'єднань, як АТЕС, ЄС, НАФТА, БРИКС, АСЕАН, МЕРКОСУР та охарактеризовано їх торговельно-інвестиційну політику.

Ключові слова: регіоналізація, прямі іноземні інвестиції, регіональні торговельні угоди, інвестиційний клімат, торговельно-інвестиційна політика, регіональні торговельні об'єднання.

В статье рассмотрена регионализация торговли как среда для международного инвестирования, которая формируется через подписание региональных торговых соглашений. Определены предпосылки усиления международного регионализма. Проведен статистический анализ действующих РТС по видам соглашений. Выявлены направления воздействия РТС на привлечение прямых иностранных инвестиций в страны – члены региональных торговых объединений. Осуществлен анализ современных тенденций развития процесса миграции инвестиционных ресурсов стран – членов таких ведущих региональных объединений, как АТЭС, ЕС, НАФТА, БРИКС, АСЕАН, МЕРКОСУР и охарактеризована их торгово-инвестиционная политика.

Ключевые слова: регионализация, прямые иностранные инвестиции, региональные торговые соглашения, инвестиционный климат, торгово-инвестиционная политика, региональные торговые объединения.

Постановка проблеми. Для сучасного етапу розвитку світового господарства характерне створення регіональних торговельних об'єднань, старт формування яких дають міждержавні торговельні угоди. Регіональні ініціативи часто виявляються більш осяжними, ніж ті, які підпадають під сферу регулювання міжнародних організацій, у тому числі СОТ. РТУ не тільки сприяють лібералізації торгівлі шляхом скорочення або скасування тарифних та нетарифних бар'єрів, але й дають можливість скоординувати позиції країн в інвестиційній сфері, уніфікувати інвестиційні стандарти і контролювати дотримання міжнародних норм, установити певний правовий режим для інвестування, створити сприятливий інвестиційний клімат. Своєю чергою, посилюється боротьба за залучення стратегічних іноземних інвестицій, які позитивно впливають на розвиток економіки, сприяючи трансферту технологій та інтелектуальних ресурсів, відкриваючи нові ринки збуту, надаючи доступ до дефіцитних ресурсів, удосконалюючи методи управління і ведення господарської діяльності. РТУ виступають площиною реалізації цілей національних інвестиційних стратегій країн, забезпечуючи формування сприятливого інвестиційного клімату та залучення ПІІ в економіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню сучасних тенденцій розвитку, мотивів та наслідків міжнародних інвестиційних процесів у контексті регіоналізації міжнародної торгівлі присвячено багато праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Основними дослідниками цієї проблематики виступають Р. Болдуїн, О. Гусейнов, А. Кочнева, Дж.-А. Кравфорд, М. Лешер, А. Лихачов, Г. Мірдал, Є. Семак, А. Спартак, У. Шарп, Ю. Шишков, А. Шумський. Однак усе ще перед світовою спільнотою постає безліч питань, які потребують відповідей. Зокрема, є необхідність дослідження сучасної торговельно-інвестиційної політики провідних регіональних об'єднань.

Метою дослідження є визначення пріоритетних напрямів міжнародного інвестування та характеру впливу торговельно-інвестиційної політики країн – членів РТУ на динаміку інвестиційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерною рисою сучасної міжнародної торговельної системи є регіоналізація світового господарства, що відбувається через підписання регіональних торговельних угод (РТУ), кількість яких протягом останніх 10 років постійно зростає. Розширюються їх масштаби

та ускладнюються форми, збільшується кількість країн, які активно беруть участь у процесі формування регіональних торговельних об'єднань. Нині практично всі країни світу залучені до інтеграційних процесів, деякі приймають участь у десятках угод, спрямованих на зближення із зарубіжними партнерами в торговельно-інвестиційній сфері.

Під регіоналізацією варто розуміти регіональну концентрацію торговельно-інвестиційних потоків через формування регіональних економічних об'єднань між країнами на основі попередньо виробленого та узгодженого плану дій у рамках сформованих та затверджених регіональних торговельних угод. На практиці регіоналізація відбувається за двома напрямками: торговельної (преференційні угоди, ЗВТ, митний союз, спільний ринок, економічний союз) та інвестиційної регіоналізації (поглиблені інтеграційні угоди

щодо питань інвестиційної політики) та базується на таких передумовах, як поглиблення інтернаціоналізації виробництва та капіталу, транснаціоналізація бізнесу, розвиток глобальних виробничих мереж, врегулювання пріоритетних питань, інтенсифікація зовнішніх товарних потоків, загострення боротьби за ринки збуту та розширення експорту, глобалізаційні процеси та можливість лібералізувати торгівлю в рамках регіону, необхідність забезпечення регіональної безпеки, нерівномірність розвитку країн та регіонів світу, боротьба за ринки факторів виробництва та їх розподіл, міжнародний поділ праці та кооперація. Регіоналізм набуває форм двосторонніх, багатосторонніх та мегарегіональних угод, характеризується протиборством інвестиційного протекціонізму та лібералізації та впливає на розроблення інвестиційних стратегій країн (рис. 1).

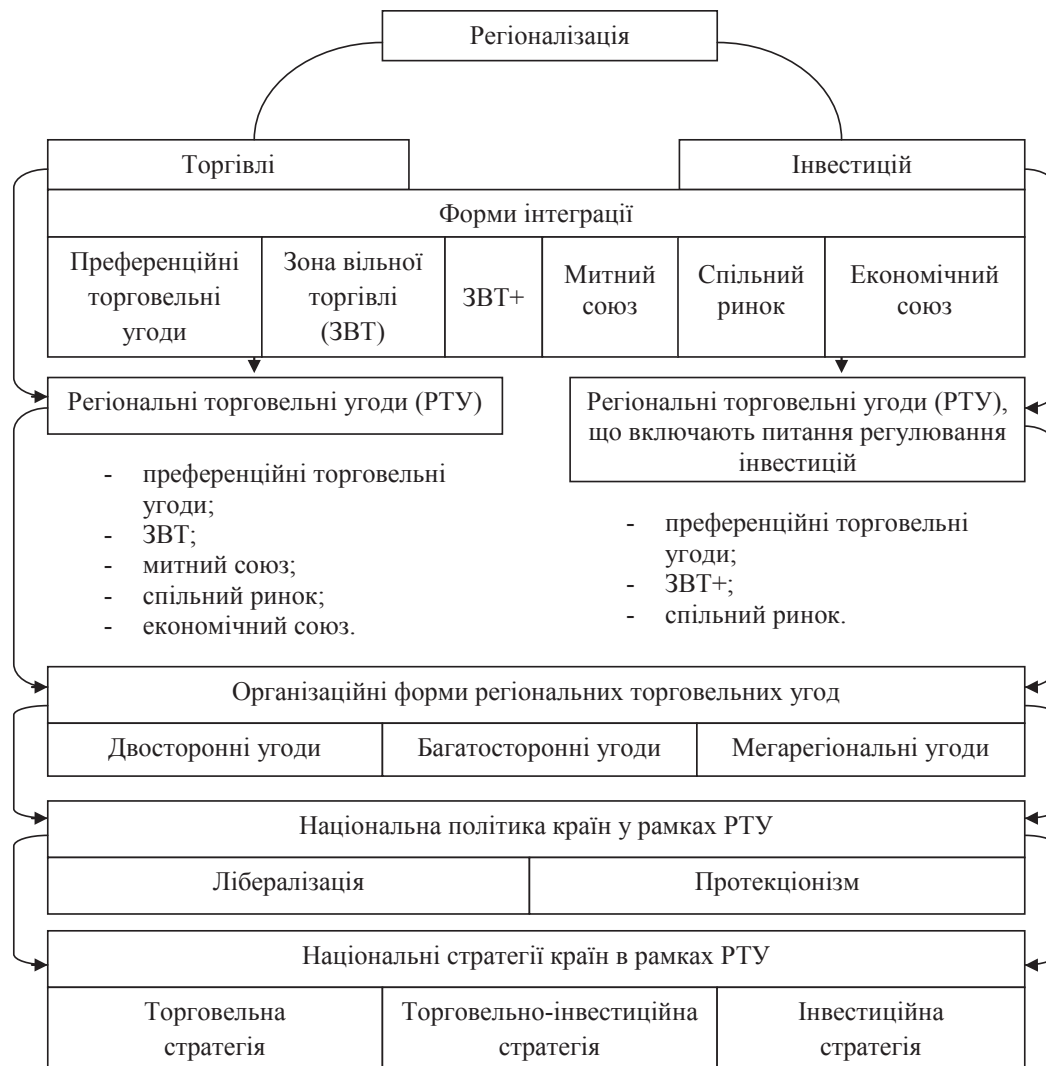

Рис. 1. Форми, стратегії та напрямки політики регіональних торговельних угод

Джерело: розроблено автором

За визначенням СОТ РТУ – це взаємні торговельні угоди між двома або більше партнерами, що створюють зону вільної торгівлі, митний союз або більш глибокі регіональні об'єднання. Багатосторонні правові норми СОТ дозволяють такі угоди за умови, що встановлений ними правовий режим буде спрямований на полегшення торгівлі між територіями, що об'єднуються, а не на створення бар'єрів у торгівлі між ними і країнами, що не входять в РТУ [1].

Міжнародна статистика СОТ указує на зростання регіональних торговельних угод у різних формах (зони вільної торгівлі, митні союзи, більш глибокі інтеграційні об'єднання) практично в усіх регіонах світу. Станом на червень 2017 р. загальна кількість діючих РТУ становила 440 угод, з яких 416 – нові РТУ і 24 – угоди про приєднання до наявних РТУ. Більша частина (55,9%) від загальної кількості діючих РТУ становлять угоди про зону вільної торгівлі та 33,4% – угоди про економічну інтеграцію. Групи угод, спрямованих на формування зон більш «дрібною» (угоди про преференційну торгівлю) і більш «глибокою» інтеграції (договори

про МС і СР), нараховують 3,9% та 6,8% відповідно (табл. 1) [2].

Через підписання РТУ країни намагаються прискорити економічну динаміку та все більшою мірою починають розглядати їх як основу своєї інвестиційної політики. РТУ останніх років – це угоди, які дають змогу розширити рамки торгівлі та інвестицій усередині регіону, охоплюють питання міграції робочої сили, охорони інтелектуальної власності, митного, санітарного регулювання, конкурентної політики, доступу до ринку держзакупівель, кооперації, врегулювання суперечок тощо. За термінологією СОТ такі РТУ називаються угодами про глибоку економічну інтеграцію.

Вплив регіональної інтеграції на залучення інвестицій може бути різноспрямованим залежно від часу дії регіональних торговельних угод та порівняльних переваг цільових країн інвестування. Також цей вплив залежить від обраного режиму в рамках РТУ та введення правил у взаємній торгівлі. Ефект від економічної інтеграції у залученні ПІІ в країни – члени регіональних об'єднань визначається з урахуванням: вироблення спільних інвестиційних правил, усунення тарифних і нетарифних бар'єрів у взаємній торгівлі, введення єдиних правил визначення країни походження товару, проведення спільних заходів, спрямованих на заохочення руху інвестицій у країнах регіону, введення єдиної валюти, збільшення розміру ринку і фірм присутніх на ньому, підвищення темпів економічного зростання регіону, посилення конкуренції між фірмами регіону, посилення конкуренції між країнами регіону стосовно залучення ПІІ.

Для дослідження особливостей інвестиційної діяльності країн у контексті регіоналізації міжнародної торгівлі було обрано такі регіональні об'єднання, як АТЕС, ЄС, БРІКС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР, які займають значну частку у світовому експорті товарів (табл. 2), а також

Таблиця 1

Кількість діючих РТУ у СОТ за видами угод станом на червень 2017 р.

Вид угоди	Всього	% до загальної кількості
ЗВТ	246	55,9
Угоди про економічну інтеграцію	147	33,4
Митні союзи	30	6,8
Угоди про преференційну торгівлю (з неповним охопленням товарної номенклатури)	17	3,9
Всього	440	100,0

Джерело: складено на основі [2]

Таблиця 2

Експорт провідних регіональних торговельних об'єднань у 2014–2015 рр.

Регіональне об'єднання	Експорт товарів у межах об'єднання			Загальний експорт товарів об'єднання		
	2014 р. (млрд. дол.)	2015 р. (млрд. дол.)	Частка від загального експорту об'єднання у 2015 р., %	2014 р. (млрд. дол.)	2015 р. (млрд. дол.)	Частка від світового експорту у 2015 р., %
АТЕС	6 238	5 746	69	9 122	8 326	50
ЄС	3 809	3 344	62	6 134	5 373	33
БРІКС	295	242	8	3 473	3 151	19
НАФТА	1 252	1 155	50	2 492	2 291	14
АСЕАН	330	282	24	1 306	1 161	7
МЕРКОСУР	52	41	14	383	302	2

Джерело: складено на основі [3]

у рамках кожного з них постають питання стосовно регулювання інвестицій. За обсягами торгівлі регіональні об'єднання проранжовані так: АТЕС (50%), ЄС (33%), БРІКС (19%), НАФТА (14%), АСЕАН (7%), МЕРКОСУР (2%) [3]. Прямі іноземні інвестиції сприяють розвитку торговельних відносин, тоді як розширення торгівлі є основою для інвестування, тому доцільним є дослідження тенденцій міграції ПІІ серед країн-членів та інвестиційної політики вказаних регіональних об'єднань.

Як видно з табл. 3, у більшості регіональних об'єднань у 2015 р. відбулося зростання надходжень прямих іноземних інвестицій. Частка країн АТЕС у глобальних надходженнях ПІІ збільшилася з 37% докризового періоду 2005–2007 рр. до 54% в 2015 р. Надходження ПІІ в економіку АТЕС досягли 953 млрд. дол. у 2015 р., що становить більше ніж половину світових потоків ПІІ, і збільшилися на 42% порівняно з 2014 р.

Метою створення АТЕС є поглиблення внутрішньорегіональних економічних відносин шляхом усунення перешкод у торгово-інвестиційному та технологічному співробітництві. Одним із пріоритетних напрямів розвитку співробітництва між країнами – учасниками АТЕС є створення зони вільної торгівлі до 2020 р. Для досягнення поставленої мети в рамках АТЕС формується та

проводиться торговельно-інвестиційна політика, спрямована на лібералізацію інвестицій, торгівлі, спрощення процедур ведення бізнесу, розроблення та реалізацію інфраструктурних проєктів, технологічне співробітництво тощо [4].

Інвестиційна стратегія АТЕС спрямована на сприяння збільшенню надходжень інвестицій у регіон. Заходи в рамках цієї стратегії включають у себе аналітичні дослідження з питань інвестиційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення економічного зростання країн – членів АТЕС, реалізацію Богорських цілей шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, державно-приватні діалоги з інвестицій, створення потенціалу та обміну інформацією, а також співпрацю з іншими міжнародними організаціями [9].

У 2015 р. надходження ПІІ в країни ЄС збільшилися вдвічі порівняно з 2014 р. та досягли відмітки у 439 млрд. дол. Частка у глобальних інвестиційних потоках становила 25%, що на 19% менше докризового періоду 2005–2007 рр. Основними одержувачами в регіоні виступали Ірландія, Нідерланди, Франція, Великобританія та Німеччина. Вивезення ПІІ з ЄС у 2015 р. збільшилося на 65% порівняно з 2014 р., при цьому основними інвесторами виступали такі країни, як Нідерланди, Ірландія та Німеччина [8].

Таблиця 3

Надходження ПІІ в провідних регіональних об'єднаннях за 2005–2007 рр. (середнє значення) та 2008–2015 рр.

Регіональні об'єднання	2005-2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Надходження ПІІ в регіональні об'єднання, млрд. дол.									
АТЕС	539	785	488	649	753	683	833	669	953
ЄС	647	508	391	359	445	365	330	292	439
БРІКС	153	274	201	237	286	266	294	271	256
НАФТА	292	383	184	253	293	228	346	193	459
АСЕАН	55	60	46	105	93	108	126	125	126
МЕРКОСУР	31	58	31	64	86	90	81	81	80
Частка ПІІ в глобальних інвестиційних потоках, %									
АТЕС	37	45	41	52	49	51	57	52	54
ЄС	44	29	33	29	29	27	23	23	25
БРІКС	10	16	17	19	19	20	20	21	15
НАФТА	20	22	16	20	19	17	24	15	26
АСЕАН	4	4	4	8	6	8	9	10	7
МЕРКОСУР	2	3	3	5	6	7	6	6	5
Частка ПІІ серед досліджуваних регіональних об'єднань, %									
АТЕС	32	39	37	40	40	41	43	41	41
ЄС	39	25	30	22	24	22	17	18	19
БРІКС	9	14	15	15	15	16	15	17	11
НАФТА	17	19	14	16	16	14	18	12	20
АСЕАН	3	3	4	7	5	7	7	8	5
МЕРКОСУР	2	3	2	4	5	5	4	5	3

Джерело: складено на основі [5–8]

В ЄС прямі іноземні інвестиції відіграють значну роль у підвищенні конкурентоспроможності європейських підприємств, зокрема, шляхом забезпечення більш високої продуктивності. Також ПІІ надають багато переваг, таких як створення робочих місць, оптимізації розподілу ресурсів, передача технологій і навичок, підвищення конкуренції і зростання торгівлі. Інвестиції є частиною спільної торговельної політики ЄС, яка спрямована на забезпечення доступу до ринків країн – членів об'єднання, формування передбачуваного, справедливого та регульованого бізнес-середовища, підвищення прозорості інвестиційного процесу та розгляд іноземних інвестицій як національних [10].

Також Європейською Комісією була зроблена пропозиція про створення постійної системи «Інвестиційного суду» в рамках ТПР переговорів, яка повинна бути заснована на правилах Апеляційного органу СОТ. Важливим залишається питання погодження даної пропозиції зі США. У будь-якому разі це може служити відправною точкою для реформи інвестиційного арбітражу [11].

Одним із регіональних об'єднань, що динамічно розвивається, є БРІКС – група з п'яти країн, що розвиваються (Бразилія, Росія, Індія, Китай, ПАР), обсяги надходжень ПІІ в якому в 2015 р. зменшилися на 6% порівняно з 2014 р. і становили 256 млрд. дол. Причиною таких тенденцій є падіння надходжень ПІІ до Бразилії на 12% та Росії – на 66% [8]. Варто зазначити, що надходження прямих іноземних інвестицій у країни БРІКС відбувається з-за меж блоку. Такі ж тенденції спостерігаються і серед вивезених ПІІ. Спостерігається певна розбіжність у пунктах призначення ПІІ з країн БРІКС. Тоді як ПІІ з Бразилії, ПАР та Росії спрямовані до їхніх регіональних сусідів, індійські ПІІ рухаються в бік розвинених країн, а китайські ПІІ зосереджені в країнах, що розвиваються. Що стосується внутрішньоблокових інвестицій, то тут основним інвестором в економіку Бразилії виступає Китай, в економіку Росії та Китаю – Індія [12].

Для регулювання торгових та інвестиційних потоків країни БРІКС використовують договори типу РТІА (преференційні торгові та інвестиційні угоди). Бразилія найменш зацікавлена у підписанні таких договорів і має лише чотири РТІА. Це пов'язано переважно з пріоритетами національної політики країни, спрямованої на збереження провідних позицій на регіональному ринку, оскільки Бразилія є одним із засновників Південноамериканського спільного ринку (МЕРКОСУР), який є зоною вільної торгівлі.

Росія є учасником низки багатосторонніх договорів, що стосуються регулювання інвестицій переважно зі стратегічно важливими

партнерами. Зокрема, Росія є членом Євразійського економічного союзу (ЄврАзЕС), який забезпечує свободу руху товарів, послуг, капіталу і робочої сили.

Індія має договори типу РТІА з Малайзією, Чилі і Таїландом; рамкові угоди з Радою співробітництва країн Затоки, АСЕАН, БІМТЕК, МЕРКОСУР; угоди про економічне партнерство з Кореєю, Японією, Сінгапуром. Окрім того, Індія разом зі Шрі-Ланкою, Республікою Бангладеш, Бутаном, Мальдівами, Непалом і Пакистаном є членом СААРК, яка спрямована на економічне, соціальне і технічне співробітництво між країнами-членами [13].

Китай почав активні переговори стосовно підписання преференційних торговельних угод після приєднання до СОТ. Нині країна має преференційні торгові угоди з Австралією, Швейцарією, Ісландією, Перу, Новою Зеландією, Сінгапуром, Пакистаном, Чилі; рамкові угоди – з Тайванем та АСЕАН; угоди про партнерство – із Макао і Гонконгом; угоду про торгівлю та співробітництво з ЄС й інвестиційні угоди з Японією та Кореєю й АСЕАН. Що стосується інвестиційних правил, умови Китаю були гнучкими до запропонованих відповідними країнами-партнерами з обмеженнями для іноземних інвестицій в окремих секторах економіки. До того ж тільки сім із 17 РТАс включають усебічні правила регулювання іноземних інвестицій [2; 13].

Політика ПАР у рамках договорів типу РТІА зосереджена на зміцненні економічних відносин в Африканському регіоні. ПАР реалізує інвестиційну політику в рамках Південноафриканського митного союзу (SACU) і Співтовариства з питань розвитку півдня Африки (SADC). ПАР на відміну від інших членів БРІКС має договори типу РТІА з країнами Північної Америки та ЄС, що створює незбалансований інвестиційний режим у ПАР, який зобов'язує країну надавати широкі права для іноземних інвесторів [13].

Політика країн БРІКС спрямована на підтримку міцних торговельних та інвестиційних відносин із розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, у своїх регіонах. Єдиним винятком є Південна Африка, міжнародна інвестиційна політика якої спрямована на співпрацю з розвиненими країнами Північної Америки та ЄС. До того ж, на Сьомому саміті 2015 р. країн БРІКС були обговорені та узгоджені ініціативи стосовно встановлення спільного механізму для інвестицій в акціонерний капітал в інфраструктурних проектах, який дасть змогу поліпшити торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво. Ці ініціативи стимулюватимуть торгові й інвестиційні зв'язки, практику обміну інформацією з питань торгівлі та інвестицій, заохочення ініціатив щодо підтримки створення інститутів об'єднання [13].

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) також включає положення регулювання інвестиційних процесів між США, Канадою та Мексикою. Однак якщо в ЄС інтеграційні процеси проходили зверху вниз (від урядів і державних органів), то в Північній Америці – знизу вверху, тобто від прагнення до співпраці на мікрорівні (між американськими і канадськими корпораціями) до співпраці на макрорівні. До того ж на відміну від угод, що лежать в основі європейських інтеграційних процесів, угода НАФТА не охоплює питання, які стосуються соціальної сфери, такі як зайнятість, освіта, культура і т. д., але це була перша угода, яка враховувала питання регулювання торгівлі послугами [14].

Процес переходу до вільної торгівлі в рамках НАФТА є надзвичайно складним і триває донині. Основною метою НАФТА є усунення бар'єрів у сфері торгівлі та інвестицій між США, Канадою і Мексикою, при цьому інтеграція між країнами будується на основі конфедеративних зв'язків між незалежними суверенними державами. Основними цілями НАФТА є: усунення тарифних і нетарифних бар'єрів, стимулювання руху товарів і послуг між країнами – учасниками угоди; створення та підтримка умов для справедливої конкуренції в зоні вільної торгівлі; залучення інвестицій у країни – члени угоди; забезпечення належного та ефективного захисту і охорони прав інтелектуальної власності; створення дієвих механізмів спільного вирішення спорів та управління; створення бази для майбутньої тристоронньої регіональної та міжнародної кооперації для розширення і поліпшення Угоди; створення єдиного континентального ринку [14].

Крім того, НАФТА забезпечила північноамериканським компаніям ширший доступ до матеріалів, технологій, інвестицій та інтелектуальних ресурсів по всій Північній Америці, що дало змогу зробити їх більш конкурентоспроможними. Враховуючи швидко зростаючі економіки в Азії та Південній Америці, НАФТА залишається перспективною угодою, що забезпечує стійкий розвиток і процвітання в регіоні [15].

Як видно з табл. 3, надходження ПІІ в країни НАФТА збільшилися в 2015 р. в 2,5 рази – до 459 млрд. дол. порівняно зі 193 млрд. дол. у 2014 р. Основним одержувачем у регіоні залишаються США, інвестиції яких у 2015 р. збільшилися у 3,5 рази і становили 380 млрд. дол. На другому місці знаходиться Канада з обсягами інвестиційних вкладень 49 млрд. дол., що на 17% менше, ніж у 2014 р. Надходження ПІІ в Мексику в 2015 р. становили 30 млрд. дол. порівняно з 26 млрд. дол. у 2014 р. (збільшення на 18%) [8].

Що стосується вивезених ПІІ з регіону, то спостерігалася негативна тенденція. Основним

експортером інвестицій виступали США – зменшення на 5%. Інвестиції з Канади збільшилися на 21%, а з Мексики – зменшилися на 2% [8].

Варто зазначити, що після підписання НАФТА відбулося значне збільшення вкладень прямих іноземних інвестицій між країнами – учасниками даної угоди. Наприклад, США є основним вкладником ПІІ в економіку Канади. Їх інвестиції становлять близько 51,5% від загального обсягу кумулятивних ПІІ в Канаді, при цьому цей показник становить 18% від ВВП порівняно з 1% на початку дії ЗВТ [16].

В останні роки набирають обертів інтеграційні процеси в Азії, що пояснюється поступовим зміщенням центру світової економічної активності в Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Центром економічної інтеграції даного регіону виступає Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), що була створена для формування митного союзу і стабілізації військово-політичної ситуації в Південно-Східній Азії [17].

Надходження ПІІ в АСЕАН у 2015 р. становили 126 млрд. дол., залишившись майже на тому ж рівні, що й у 2014 р., причому збільшення відбулося у більшості країн даного угруповання (табл. 3) [8]. Такі тенденції викликані низкою подій у регіоні, зокрема як іноземні МНК, так і національні компанії продовжують розширювати свою діяльність у різних секторах економіки. Також важливим чинником збільшення ПІІ в регіоні виступає розширення регіональної інтеграції та посилення взаємодії країн – членів АСЕАН із партнерами по діалогу стосовно підписання нових РТУ як у торговельній, так і в інвестиційній сферах.

Основними інвесторами в регіон у 2015 р. залишалися ЄС, країни – члени АСЕАН, Японія, США та Гонконг (Китай), вкладення капіталу яких становило дві третини від загальних надходжень ПІІ. АСЕАН також є основним джерелом ПІІ для інших країн, що розвиваються.

Важливим аспектом мінливого ландшафту ПІІ в АСЕАН є поступове переведення діяльності трудомістких виробництв із більш «дорогих» до «дешевих» азіатських країн у рамках даного регіонального угруповання, наприклад до CLMV (Камбоджа, Лаос, М'янма і В'єтнам), та інших країн – членів АСЕАН, таких як Індонезія. Така політика МНК сприяє подальшому зміцненню регіональних виробничих мереж, розвитку допоміжних галузей виробництва і підвищення виробничої конкурентоспроможності регіону, а також подоланню розриву в економічному розвитку країн – членів АСЕАН за рахунок інвестицій [18].

Слід зазначити, що причиною збільшення інвестиційних надходжень до АСЕАН є сприятлива інвестиційна політика країн – членів даного

блоку, спрямована на поліпшення інвестиційного клімату, а саме: проведення реформ національної інвестиційної політики та податкової реформи, вдосконалення промислової політики, раціоналізації інвестиційних процедур, зміцнення інституційної підтримки для інвесторів, створення економічних зон і розвиток інфраструктури. Також країни – члени АСЕАН беруть участь у підписанні інвестиційних угод на двосторонньому, багатосторонньому та регіональному рівнях, що знаходяться на різних етапах переговорів [18].

Одним із пріоритетних напрямів вкладання ПІІ є МЕРКОСУР, оскільки має значну частку на світовому ринку у виробництві продуктів харчування, а також значні запаси енергетичних ресурсів та корисних копалин. Варто зауважити, що відносна значимість регіонального ринку значно відрізняється між країнами – членами блоку. Статистичні дані показують, що більше 40% торгівлі в Парагваї відбувається з партнерами МЕРКОСУР. Обсяги торгівлі Уругваю в рамках блоку становлять приблизно одну третину, в Аргентині – лише чверть. Торговельні потоки Бразилії в рамках блоку становлять 11%, а експорт Венесуели в рамках МЕРКОСУР – 13,7%, імпорт – 2,1% [19].

Обсяги надходжень ПІІ в МЕРКОСУР скоротилися лише на 2% в 2015 р., при цьому практично весь обсяг вкладених та вивезених ПІІ припадає на Бразилію (81% від загальних інвестиційних надходжень у МЕРКОСУР), яка займає восьме місце серед країн – реципієнтів інвестицій. Частка інших країн – членів МЕРКОСУР у потоках інвестицій є незначною, чим пояснюється низька позиція об'єднання у глобальних потоках ПІІ [8].

До того ж існують проблеми всередині блоку стосовно взаємодії між країнами як єдиної сис-

теми відносно третіх країн, недостатня правова база, недотримання країнами введеного єдиного зовнішнього тарифу та протекціонізм [20].

Основним торговельним партнером МЕРКОСУР є ЄС, з яким ведуться переговори стосовно підписання розширеної угоди «ЗВТ+», що охоплює не тільки торгівлю промисловими і сільськогосподарськими товарами, а й послугами, поліпшення правил у галузі державних закупівель, інтелектуальної власності, спрощення митних та технічних бар'єрів у торгівлі [21]. Для МЕРКОСУР дана угода сприятиме подальшому розширенню міжблокової торгівлі, позитивній динаміці надходжень ПІІ як з ЄС, так і з інших країн, збільшуючи свою інвестиційну привабливість у світовому масштабі.

Висновки з проведеного дослідження. Встановлено, що велику роль у забезпеченні міграції міжнародних інвестицій відіграють зусилля країн стосовно довгострокової співпраці в рамках регіональних торговельних об'єднань. Інвестиційна політика кожного з розглянутих регіональних об'єднань має свої особливості. Країни – члени регіональних блоків зацікавлені у заохоченні та сприянні іноземних інвестицій, розширенні торгового та інвестиційного співробітництва як у рамках об'єднання, так і з третіми країнами. Для них є пріоритетом створення сприятливого інвестиційного клімату шляхом підписання РТУ, які включають положення стосовно регулювання діяльності іноземних інвесторів. Площина таких РТУ постійно розширюється, при цьому вони включають не лише умови лібералізації інвестиційних потоків, але й обмеження у стратегічно важливих напрямках розвитку національного господарства. До того ж деякі країни виступають учасниками декількох регіональних об'єднань одночасно, реалізуючи національні інтереси в рамках одного з них.

Список використаних джерел:

1. Пространство и время в мировой политике и международных отношениях : материалы 4-го Конвента РАМИ : в 10 т. / Под ред. А.Ю. Мельвиля ; Рос. Ассоциация междунар. исследований. – М. : МГИМО-Университет, 2007.
2. WTO Regional Trade Agreements Database [Electronic resource]. – Across mode : <http://rtais.wto.org/UI/publicsummarytable.aspx>.
3. Trade map – international trade statistics [Electronic resource]. – Across mode : http://www.trademap.org/tradestat/Bilateral_TS.aspx.
4. What is Asia-Pacific Economic Cooperation? [Electronic resource]. – Across mode : <http://www.apec.org/About-Us/About-APEC.aspx>.
5. World Investment Report 2010: Investing in a low-carbon economy / UNCTAD overview [Electronic resource]. – Across mode : http://unctad.org/es/Docs/wir2010_en.pdf.
6. World Investment Report 2011: Non-equity modes of international production and development / UNCTAD overview [Electronic resource]. – Across mode : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2011_en.pdf.
7. World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan / UNCTAD overview [Electronic resource]. – Across mode : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf.
8. World Investment Report 2016: Investor Nationality: Policy Challenges / UNCTAD overview [Electronic resource]. – Across mode : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf.
9. APEC Investment Experts' Group [Electronic resource]. – Across mode : <http://www.apec.org/Home/Groups/Committee-on-Trade-and-Investment/Investment-Experts-Group>.

10. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/investment/>.
11. Wouters J. Investment Treaties: A Renewed Plea for Multilateralism / J. Wouters // OECD Global Forum on International Investment 2015 [Electronic resource]. – Across mode : <http://oecdinsights.org/2015/09/23/investment-treaties-a-renewed-plea-for-multilateralism/>.
12. Mathur S. BRICS: Trade Policies, Institutions and Areas for Deepening Cooperation / S. Mathur, Meghna Dasgupta // Centre for WTO Studies. – 2013. – 330 p.
13. Kuzina G. BRICS international investment regime from the perspective of foreign investment protection / G. Kuzina // University of Amsterdam, 2015 [Electronic resource]. – Across mode : <http://dare.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=613818>.
14. North American Free Trade Agreement [Electronic resource]. – Across mode : http://www.naftanow.org/agreement/default_en.asp.
15. Zahniser S. NAFTA at 20: North America's free-trade area and its impact on agriculture / S. Zahniser, S. Angadjivand, T. Hertz, L. Kuberka, A. Santos // US Department of Agriculture, Economic Research Service, International Agriculture and Trade Outlook, 2015 [Electronic resource]. – Across mode : <http://www.ers.usda.gov/media/1764579/wrs-15-01.pdf>.
16. M. Angeles Villarreal. The North American Free Trade Agreement (NAFTA): CRS Report 2015 / M. Angeles Villarreal, Ian F. Fergusson // Congressional Research Service [Electronic resource]. – Across mode : <https://www.fas.org/srgp/crs/row/R42965.pdf>.
17. Гусейнов О.Р. Международно-правовое регулирование иностранных инвестиций в странах АСЕАН / О.Р. Гусейнов // Евразийский юридический журнал. – 2015. – № 4(83) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eurasiafinace.ru/naunye-stati/item/895-mezhdunarodno-pravovoe-regulirovanie-inostrannykh-investitsij-v-stranakh-asean.html>.
18. ASEAN Investment Report 2015: Infrastructure Investment and Connectivity [Electronic resource]. – Across mode : http://unctad.org/en/Publications_Library/unctad_asean_air2015d1.pdf.
19. Informe MERCOSUR №. 20 / Instituto para la Integración de América Latina y el Caribe (INTAL), 2015 [Electronic resource]. – Across mode : https://publications.iadb.org/bitstream/handle/11319/7280/Informe_MERCOSUR_N_20_2014_2015_Segundo_Semestre_2014_Primer_Semestre_2015.pdf?sequence=1.
20. Fuentes J.P. Why Mercosur Lags the Pacific Alliance. Trade liberalization is a key to economic success / J.P. Fuentes, D. Wynne // Moody's Analytics, Inc., 2014 [Electronic resource]. – Across mode : <https://www.economy.com/dismal/analysis/free/248931>.
21. The Mercosur Free Trade Agreement / European Commission [Electronic resource]. – Across mode : <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/mercosur/>.

Paschenko O.V.

FEATURES OF INTERNATIONAL INVESTMENT IN LEADING REGIONAL TRADE UNIONS

Regional trade unions have become the major forming factors for the world economy development for the last decades. Since the processes of regionalization are not only intensified in the modern world practice, but also acquire new qualitative characteristics, the role and meaning of the regional component in the development of international investment processes require further research.

Regional trade agreements are used by countries as a tool for better integration of their economies, especially on those issues that are not resolved at the multilateral level, including investment. The unified rules of international investment have not yet been formed within the framework of the WTO, so the country's investment regime is declared in RTA. The countries create an attractive investment climate and promote foreign direct investment in the region.

This topic is very relevant, since the problems of regionalism are an important and, at the same time, the least explored area of economics. So the study of features of international investment in leading regional trade unions is an actual research direction.

Following analysis we can say that the regionalization of international trade is carried through the signing of regional trade agreements, which is the leading element of the regulation of investment activities among member countries. The creation of regional trading blocs and the provision of trade preferences have a positive effect on international investment. On the other hand, investments stimulate international commerce.

Key words: regionalization, foreign direct investment, regional trade agreements, investment climate, trade and investment policy, regional trade unions.